

НА ДОПОМОГУ ПЕДАГОГУ

3. Про викладання хімії у 2012/2013 н. р. (витяг із листа МОНмолодь-спорту України від 01.06.2012 №1/9-426 // Хімія. – 2012. – № 16. – С.4-6.
4. Профільне навчання з хімії / Упорядник. Г. Кальченко. – К.: Шк. сві»: Л. Галіцина, 2005 – 128 с.- (Бібліотека – «Шкільного. світу»).
5. Філоненко І. О. Формування пізнавальної самостійності учнів на уроках хімії у профільних класах // Біологія і хімія в школі. – 2009. – № 6. – С. 30 – 31.
6. Юзбашева Г. С. Підготовка вчителя до профільного навчання хімії // Біологія і хімія в школі. – 2010. – № 3. – С. 37 – 38.
7. Юзбашева Г. С. Диференційоване навчання хімії в гімназії // Біологія і хімія в сучасній школі. – 2013. – № 1. – С. 13 – 16.

Дударенко О. Ф.*

МОЖЛИВОСТІ ВИКОРИСТАННЯ ВІДЕОНАОЧНОСТІ НА УРОКАХ ОБСЛУГОВУЮЧОЇ ПРАЦІ В 7 КЛАСІ

У статті висвітлюються форми використання ІКТ на уроках обслуговуючої праці в 7 класі для підвищення творчої пізнавальної активності учнів.

Реформування української системи освіти відбувається відповідно до світових тенденцій, які встановлюють пріоритет творчого розвитку, критичного мислення, компетентностей особистості над традиційним заучуванням знань і вмінь. Постійний розвиток науки і техніки спонукає до модернізації процесу навчання, тим самим вимагаючи від освітніх закладів запровадження сучасних інформаційно-комунікаційних технологій.

Відповідно до «Закону України про загальну середню освіту» трудове навчання відіграє важливу роль у формуванні особистості учня, розвитку його здібностей і обдарувань, наукового світогляду.

Так, сучасний розвиток суспільства та виробництва потребує не лише навчати учнів запам'ятовувати і відтворювати техніко-технологічні знання та прийоми роботи інструментом, а й застосовувати такі знання та вміння на практиці – через розв'язання творчих завдань (виконання навчальних і творчих проєктів), формування відповідного досвіду.

Особливістю сучасного уроку трудового навчання є навчання учнів не лише конкретним трудовим операціям, але й підготовка їх до життя, формування таких цінностей особистості, які допоможуть стати успішним у виборі свого життєвого шляху [7].

Навчальний процес необхідно організовувати на творчій основі з використанням нових інформаційних технологій, ефективних форм і методів навчання, які забезпечують ґрунтовну трудову підготовку, високий рівень знань, умінь і навичок та свідомого вибору професії.

Якісна реалізація проєктного навчання вимагає активного

---

* © Дударенко О. Ф.

НА ДОПОМОГУ ПЕДАГОГУ

застосування відеонаочності на уроках. Демонстрація готових творчих проєктів (пояснювальних записок, мультимедійних презентацій тощо), банків об'єктів-аналогів виробів і т. ін., на нашу думку, сприяє кращому сприйняттю учнями цінної інформації, яка допомагатиме їм у подальшій роботі над власними проєктами.

Використання такої відеонаочності якнайкраще дозволяє реалізувати визначене ще Я. А. Каменським золоте правило дидактики – принцип наочності, за яким чим більше аналізаторів або органів почуттів беруть участь у процесі навчання й виховання, тим краще й ефективніше цей процес.

Проблемою використання аудіо- та відеотехнологій у навчальному процесі займалися у своїх наукових дослідженнях О. Тернопольський, О. Зубченко, С. Ніколаєва та інші. Психологи стверджують, що саме використання аудіо та відеоматеріалів у навчальному процесі значно покращує кінцеві результати і значно більше спонукає учнів до творчої діяльності. Робота з такими матеріалами на уроці урізноманітнює види діяльності учнів у процесі навчання.

Педагогічний досвід показує, що використання відеонаочності на технологічних уроках сприяє всебічному розвитку особистості дитини, насамперед, розвитку її творчих здібностей [2]. Мультимедійна система не тільки на 10-15 % прискорює темп уроку за рахунок посилення його емоційного фону, а й дозволяє підвищити ефективність занять на 30%. Учителю одержує можливість експериментувати й поліпшувати окремі методики викладання, може збільшити щільність уроку, збагатити його новим змістом. При цьому учні не залишають пасивними отримувачами інформації, а стають активними учасниками навчального процесу.

Згадаємо відому фразу К. Д. Ушинського: «Дитяча природа ясно вимагає наочності. Учить дитину яким-небудь п'яти невідомим їй словам, і вона буде марно мучитися над ними; але пов'яжіть з картинками двадцять таких слів – і дитина засвоїть їх на льоту. Ви пояснюєте дитині дуже просту думку, і вона вас не розуміє; ви пояснюєте тій же дитині складну картину, і вона вас розуміє швидко... Якщо ви входите в клас, від якого важко добитися слова, почніть показувати картинки, і клас заговорить, а головне, заговорить вільно» [3].

Тому відеонаочність стає могутнім засобом управління пізнавальною діяльністю учнів тільки в руках педагога, який уміє ефективно використовувати відеоматеріал на певному етапі заняття залежно від його структури та типу. Вона може бути використана: під час мотивації вивчення нового матеріалу; під час пояснення нового матеріалу (як ілюстрація); під час закріплення та узагальнення знань, для контролю знань.

Результати досліджень науковців доводять, що навчальний матеріал, представлений у вигляді відео (одночасне застосування зорового і слухового сприйняття інформації), засвоюється

НА ДОПОМОГУ ПЕДАГОГУ

набагато краще, ніж переказаний педагогом матеріал [4].

Зокрема на уроках обслуговуючої праці одним із ефективних видів робіт є розробка мультимедійних презентацій учнями, з наступною демонстрацією перед класом.

Презентація повинна вмещувати інформації більше, ніж передбачено програмовим матеріалом, але ця інформація має бути логічно пов'язана з матеріалом, який вивчається на уроці. Наприклад, декілька останніх слайдів можна виконати у формі цікавої інформації енциклопедичного характеру або цікавої статистики з Інтернету, яка стосується матеріалу, що вивчається на уроках. Після перегляду презентації бажано провести її обговорення у формі невеликого диспуту. У такому разі кількість засвоєного матеріалу збільшиться, оскільки пасивна форма роботи змінюється на активну, а це, у свою чергу, активізує увагу учнів. Крім того, зміна виду діяльності є своєрідним психологічним перепочинком, який сприяє подальшій ефективній роботі на уроці. Плануючи зміну видів навчальної діяльності, доцільно передбачити введення форм роботи, що має моніторинговий характер, це зокрема «легкий» моніторинг, коли вчитель, орієнтуючись на активність учнів після перегляду презентації, оцінює її ефективність. Отже, учитель повинен мати «зворотний зв'язок» для контролю за якістю засвоєного матеріалу [4].

Для підвищення зацікавленості учнів у вивченні будь-якої нової теми з обслуговуючої праці доцільно перший урок проводити із застосуванням мультимедійної презентації [1]. Так, наприклад, при викладенні теоретичного матеріалу в 7-му класі з теми «Плетіння гачком як вид декоративно-ужиткового мистецтва. Вироби, плетені гачком», заздалегідь створена мультимедійна презентація дає можливість продемонструвати історію розвитку різновидів декоративно-ужиткового мистецтва; представити репродукції картин відомих художників, де зображені прикраси та інші вироби, в'язані гачком; акцентувати увагу учнів на застосуванні виробів у наш час – аксесуарів, одягу та предметів побутового вжитку. Застосування відеонаочності у вищезазначених обставинах надає можливість за короткий час викласти достатньо великий обсяг інформації з яскравим художньо-естетичним оформленням, що сприяє кращому засвоєнню учнями побаченого матеріалу, виховує естетичний смак у дітей, створює умови до розвитку фантазії.

Використання відеонаочності особливо доречно, коли матеріал уроку містить практичну інформацію. Наприклад, відеоматеріал, який демонструє прийоми роботи з гачком (проб'язування початкової, повітряної петлі, ланцюжка та стовпчиків із накидами), в'язання за схемами тощо. Зображена на екрані послідовність виконання прийомів, що застосовуються за тією чи іншою технологією, допомагає учням повторити їх та швидше і краще засвоїти. До того ж, використання на уроці відео значно полегшує розуміння навчального матеріалу учнем. Особлива цінність таких наочних засобів навчання полягає в тому, що

НА ДОПОМОГУ ПЕДАГОГУ

вони дозволяють візуалізувати цілу низку абстрактних понять і процесів, виробничих технологій і операцій.

Такий вид відеонаочності можна використати із семикласниками й під час вивчення теми «Презентація результатів проектної діяльності». Оцінювання результатів проектної діяльності».

Під час виконання учнями творчих проектів основна увага вчителя має бути зосереджена на формування в учнів умінь творчого та критичного мислення, уміння працювати з різними інформаційними джерелами, Інтернет-технологіями, здійснювати дослідницьку роботу під час виконання відповідного проекту.

Юні проектанти повинні вибрати для себе індивідуальні способи діяльності, оптимальний темп роботи, виявити самостійність, творчість, наполегливість у досягненні мети. Навчальна робота організовується в індивідуальній та груповій формах і складається з етапів (за матеріалами М. Янцура, О. Герасименко) [6]:

- організаційно-підготовчий етап (формулювання завдання, дизайн-аналіз, аналіз виробу);

- конструкторський етап (розробка початкових ідей, їх оцінка і відпрацювання найкращої ідеї, добір матеріалів та інструментів, вибір технології, економічне та екологічне обґрунтування, міні-маркетингове дослідження та організація робочого місця);

- технологічний етап (виконання технологічної послідовності виготовлення виробу, самоконтроль власної діяльності, дотримання культури праці та трудової і технологічної дисципліни, оцінка якості виробу);

- заключний (коригування й випробування виробу, самооцінка, оформлення та захист проекту, аналіз підсумків роботи).

На уроках узагальнення та систематизації знань можна використовувати таку форму перевірки, як самодиктант, проте в мультимедійному форматі вона працює набагато ефективніше. На дошці – текст із пропущеними словами та реченнями (бажано, щоб у кожного учня був такий самий друкований текст). У процесі роботи учні пояснюють значення термінів, послідовність виготовлення виробу, умовні позначення петель на схемах, роблячи на дошці відповідні записи. Отже, економиться час та необхідність записувати текст у зошити.

Поряд із тим, усе частіше в навчальних закладах, окрім звичних комп'ютера та відеопроєктора, з'являються інтерактивні дошки. Це безмежно розширює методичні можливості уроку, а вчителі можуть створювати власні конспекти уроків, спираючись на можливості інтерактивної дошки, самостійно готуючи відповідні програми, чи використовувати готові електронні ресурси. Інтерактивна дошка може показувати зображення в кольорі (відео, анімації, слайди тощо), на ній можна робити записи також маркерами кількох кольорів, є можливість писати

НА ДОПОМОГУ ПЕДАГОГУ

поверх зображення та давати можливість запам'ятовувати необхідний для подальшої роботи кадр, можна легко пересувати об'єкти й написи, додавати коментарі до текстів, малюнків і діаграм, виділяти ключові області і додавати кольору. До того ж тексти, малюнки або графіки можна приховати, а потім показати в ключові моменти уроку.

Надзвичайно вдало можна формувати на інтерактивній дошці тестові завдання. Для проведення тестування зручною є програма Є. А. Шестопалова TEST – W (запитання і відповіді з потрібної теми слід підібрати і ввести на власний розсуд). Проте це можна робити й без неї, розташувавши кожне запитання та варіанти відповідей на окремому слайді. Такі тестові завдання зручно використовувати під час тематичного оцінювання.

Для роботи на уроці найчастіше використовують Microsoft Power Point як програмну оболонку, у якій створюють мультимедійну презентацію, Microsoft Word, Excel, рідше застосовують таку програму, як Macromedia Flash.

Активна взаємодія школярів із засобами ІКТ розвиває в них навички навчально-дослідницької діяльності й дозволяє добитися кращих результатів у вивченні предмета. Під час вивчення в 7-му класі теми «Поняття про моду, стиль. Урахування модних тенденцій у процесі проектування» за допомогою можливостей інтерактивної дошки можна показати, як змінювались мода і стиль у процесі історичного розвитку, створювати власні моделі на основі моделей-аналогів.

Завдяки використанню інтерактивної дошки можна зекономити навчальний час, проте до уроків потрібно готуватися ретельно, продумувати кожен етап використання цього виду електронного ресурсу. Інтерактивна дошка дозволяє й суттєво прискорити темп уроку, успішно просуватись навчальною темою та залучити в навчальний процес увесь клас. З появою інтерактивної дошки і учні, які традиційно вважалися «слабкими», почали виявляти неабияку активність на уроках. А відповіді учнів у класі перед електронною інтерактивною дошкою дозволяють учителю налагодити стійкий зворотний зв'язок.

Досить цікавою формою взаємодії вчителя та учнів є застосування відеоуроків. Вони займають окреме місце в низці ІКТ. Відеоуроки здійснюють сильний вплив на пам'ять і уяву учнів, полегшують процес запам'ятовування, дозволяють зробити урок більше цікавим і динамічним [4].

Такий підхід до викладення навчального матеріалу є не тільки ефективним, а й доволі інформативним. Відеоуроки можна за потребою багаторазово повторювати демонстрацією матеріалів, збільшити кількість завдань та ущільнити навчальний матеріал, підвищити рівень самостійності виконання роботи. Матеріал буде не тільки засвоєно, але й практично відпрацьовано. Відеоуроки можна застосовувати як у класі, так і при виконанні домашніх завдань удома.

НА ДОПОМОГУ ПЕДАГОГУ

Разом з тим, ефективність використання відеоуроків визначається організаційними, технічними та методичними взаємозалежними аспектами, останні з яких передбачають доцільне використання їх у навчальному процесі.

На відміну від відеоматеріалів, які лише стисло та наочно подають і переважно ілюструють навчальний матеріал, відеоуроки як засіб навчання мають конкретне дидактичне призначення, відповідають певному етапу процесу навчання, ураховують рівень підготовленості учнів та використовують усі виразні засоби для передачі інформації різного виду [5].

Так, при вивченні теми «Прийоми роботи гачком» можна пройти он-лайн навчання «Уроки в'язання гачком для початківців», завдяки якому вже дуже швидко можна навчитися правильно тримати гачок, виконувати основні елементи плетіння гачком, в'язати елементарні візерунки, використовуючи гачок.

При вивченні теми «Прийоми роботи спицями. Технологія в'язання спицями» можна використати відео-урок он-лайн «В'язання петель спицями», який навчить правильно підбирати нитки, навчитися в'язати різноманітні базові види петель, які є невід'ємною частиною в'язання будь-якого візерунка. Поетапно і повільно демонструється хід виконання роботи.

Таким чином, застосування відеоуроків дійсно сприяє зростанню продуктивності уроку, логічному викладу навчального матеріалу, розумінню учнями ролі комп'ютера як універсального інструменту для роботи в будь-якій галузі людської діяльності [5].

Підсумовуючи вищевикладене, можна констатувати, що сьогодні комп'ютери стають неодмінним атрибутом нашого життя, інформаційні технології створюють нові можливості отримання людиною знань. Актуальність використання відеонаочності на уроках трудового навчання обумовлена тим, що в комп'ютерних технологіях закладені невичерпні можливості для навчання на якісно новому рівні. Вони надають широкі можливості для розвитку пізнавальної діяльності учнів і реалізації їхніх здібностей; забезпечують насичення інформаційного навчального матеріалу, наочність моделей, процесів, явищ, розвиток пізнавального інтересу учнів, одержання зворотного зв'язку, можливість тестування та самоконтролю та можливість індивідуальної роботи з електронним підручником [4].

Проведення уроків при комплексному застосуванні традиційних та мультимедійних технологій забезпечує набуття учнями не тільки глибоких та міцних знань, а й уміння розвивати інтелектуальні, творчі здібності, самостійно набувати нових знань та працювати з різними джерелами інформації.

Література:

1. Використання ІКТ на уроках трудового навчання: з досвіду роботи [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.teacherjournal.com.ua/.../6404 досвід %2. – Назва з екрана.

НА ДОПОМОГУ ПЕДАГОГУ

2. Вплив ІКТ на формування свідомості сучасного учня [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://blog.gvmir.com/?p=890> –
3. Казачкова Л. М. Використання комп'ютерних технологій на уроках [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://archive.nbuv.gov.ua/portal/soc_gum/Tvo/2012_2/006.pdf. – Назва з екрана.
4. Майборода Л. А. Методичні аспекти використання відеоматеріалів у формуванні інформаційно-технологічної культури майбутніх кваліфікованих робітників [Електронний ресурс]. – Режим доступу: birnuku/imad/z_30/r3/metoduchni_aspektu_vukorustania.pdf.
5. Пікало А. В., Пономарьова Н. О. Відеоурок як засіб підвищення ефективності навчання інформатики [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://kafinfo.org.ua/files/Sbirnyk_6.pdf.
6. Пелагейченко Л. М. Професійний довідник учителя трудового навчання / Пелагейченко Л. М. – Х. : Основа, 2013. – С. 194 – 195.
7. Програма «Трудове навчання. 5-9 класи» (нова редакція) за загальною редакцією В. М. Мадзігона [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://school2-info.at.ua/trudove_navchannja-kreslennja.doc.

Жакоміна Н. М., Рудченко К. А.*

ЯК НАВЧИТИ УЧНІВ ШЕСТИ РОКІВ ШВИДКО ЧИТАТИ: З ДОСВІДУ РОБОТИ

У статті розглядаються питання навчання учнів шести років швидкочитанню. Автори характеризують етапи роботи засвоєння школярами вимови та злиття букв у склади, пропонують різні методичні прийоми.

На сучасному етапі інформатизації суспільства одним із засобів пізнання світу є читання. Таке явище цілком закономірне, оскільки 85% інформації, одержаної школярами, так або інакше пов'язано із цим видом мовленнєвої діяльності.

Практика свідчить, що дитина, яка не вміє добре читати, перейшовши в середні, а потім і старші класи, «захлинається» в потоці інформації, тобто переживає великі труднощі під час виконання як класних, так і домашніх завдань; не стає активним читачем; не відчуває потреби спілкування із книгою, бо читання в такому випадку приносить не задоволення, а страждання. І, нарешті, їй буде нецікаво на уроках. Отже, молодший шкільний вік – це той сприятливий період, коли можна домогтися ефективних результатів у навчанні читання: від уміння складати склади до читання та розуміння цілого тексту.

Питання формування вмінь швидкого читання цікавить багатьох дослідників із початкової ланки освіти (М. Вашуленко, В. Горецький, І. Гудзик, О. Джежелей, Т. Піче-Оол, О. Савченко, Н. Светловська та ін.). Науковцями проведено низку фундаментальних досліджень у сфері розвитку технічної й смислової сторони читання, створено значну кількість відповідних програм і підручників. Проте сучасне середовище, у якому

---

* © Жакоміна Н. М., Рудченко К. А.